

International General Certificate of Secondary Education
CAMBRIDGE INTERNATIONAL EXAMINATIONS
FIRST LANGUAGE TURKISH
PAPER 2 Reading and Directed Writing

0513/2

MAY/JUNE SESSION 2002

2 hours 15 minutes

Additional materials:
Answer paper

TIME 2 hours 15 minutes

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

Write your name, Centre number and candidate number in the spaces provided on the answer paper/answer booklet.

Answer **all** questions.

Write your answers in the spaces provided on the question paper.

If you use more than one sheet of paper, fasten the sheets together.

INFORMATION FOR CANDIDATES

The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.

This question paper consists of 6 printed pages and 2 blank pages.

1. Bölüm

Aşağıdaki iki metni dikkatle okuyup tüm soruları yanıtlayınız.

METİN A

Güneydoğu Anadolu Projesi – GAP

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıldığında, kapladığı coğrafi alan, fiziksel büyüklükleri ve hedefleri açısından iddialı bir projedir. GAP, ülkemizin yörece az gelişmiş bölgelerinden birisi olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 9 ilde (Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa, Şırnak) uygulanmakta olan, çok sektörlü, entegre bir bölgesel kalkınma projesidir. Proje, sadece barajlar, hidroelektrik santralleri, sulama yapıları gibi fiziksel yatırımlarla sınırlı kalmayıp, bunların yanında tarımsal gelişme, sanayi, kentsel ve kırsal altyapı, haberleşme, eğitim, sağlık, kültür, turizm ve diğer sosyal hizmetler gibi sosyo-ekonomik sektörlerin geliştirilmesine yönelik yatırım ve etkinlikleri de içermektedir.

GAP'in genel hedefleri, ekonomik yapıyı geliştirerek GAP Bölgesi'ndeki gelir düzeyini yükseltmektir. Böylece GAP Bölgesi ve diğer bölgeler arasındaki gelir farklılığı azaltılmış, kırsal alandaki verimlilik ve istihdam olanakları artırılmış, ekonomik büyüme, sosyal istikrar ve ihracatın teşviki gibi ulusal amaçlara katkıda bulunmuş olunacaktır.

Proje tamamlandığında, Fırat ve Dicle Nehirleri üzerindeki tesislerle, Türkiye'nin toplam su potansiyelinin %27'si kontrol altına alınacaktır. Planlanan toplam sulama alanı, Türkiye'de ekonomik olarak sulanabilir toplam alanın %20'sine eşittir. GAP sayesinde yılda 27 milyar kilovat saatlik hidroelektrik enerjisi üretimi sağlanacaktır. Toplam yıllık hidroelektrik enerji üretimi, Türkiye'nin enerji potansiyelinin %22'sine eşdeğerdir. Söz konusu barajlardan sağlanan toplam enerjinin, 39 milyon ton akaryakıt veya 30 milyar metreküp doğalgaza eşdeğer olduğu göz önüne alınırsa; ülke ekonomisine katkısının önemi daha iyi anlaşılacaktır.

GAP'in meydana getireceği yüksek tarım ve sanayi potansiyeli, bölgede ekonomik hasılayı 5 misli artıracak, nüfusu 9-10 milyona ulaştıracak, bölgede yaşayan yaklaşık 4 milyon kişiye de iş imkanı yaratacaktır.

Her ne kadar GAP bir bölgesel kalkınma projesi olsa da, dolaylı olarak tüm ülke halkına ve insanlığa olumlu etkileri olan bir projedir. Çünkü unutmamak gerekir ki, küreselleşen bir dünyada, bir bölgede varolan yoksulluk sorunu giderek bütün insanlığı olumsuz olarak etkileyebilmektedir. GAP'ta doğal kaynakların geliştirilmesi ve insani gelişmenin sağlanması, bu bölgenin insanlığın gelişmesine yapacağı katkıyı artıracaktır. Sulama sonucunda bu bölgede tarımsal üretimin artması sadece bölge ve ülke insanının değil, genel olarak insanlığın gıda güvenliğinin artmasına da katkı yapacaktır. Ayrıca GAP, bölgesinde sosyal istikrarın gelişmesine de katkı yapacaktır. GAP, bölgeler arası gelişmişlik farkının giderilmesi yönünde atılan en büyük adımdır.

GAP Projesinin Tamamlanan, Sürmekte Olan ve Planlanan Çalışmalarından Seçilmiş Başlıklar/Özetler

- Eğitimde Kurumsal Sistemin Güçlendirilmesi ve Kırsal Alanlarda Okula Erişimin İyileştirilmesi
- GİDEMLer – GAP Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri
- İshalli Hastalıkların Kontrolü Programı
- Akut Solunum Yolu Enfeksiyonlarının Kontrolü Programı
- GAP İlleri Sıtma Kontrol Projesi
- Anne Sütünün Teşviki/Bebek Dostu Hastaneler Programı
- Güvenli Annelik Programı ve Bilgilendirme-Eğitim-İletişim Projesi
- Aile Sağlığı Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi
- ÇATOM'lar – Çok Amaçlı Toplum Merkezleri *(Daha çok kırdan göç etmiş yoksul hanelerin oluşturduğu gecekondu mahallelerinde ve kadınların marjinalleştiği merkezi nitelikli köy yerleşimlerinde kurulan topluma dayalı merkezlerdir. ÇATOM'larda yürütülen faaliyetler, sosyal programlar, sağlık programları ve gelir getirici programlar olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır.)*
- Birecik, Halfeti, Suruç ilçelerinin taşınmaz kültür varlıklarının belgelenmesi
- GAP Bölgesi'nde tarihi kültür varlıklarının araştırılması, korunması, yaşatılması ve tanıtılması
- Sit alanındaki toprak üstünde görülebilen mimari veya küçük buluntu türündeki bütün kültür varlıklarının tespiti, rölevellerinin yapılması, taşınabilir olan eserlerin taşınması ve açık hava müzesinin oluşturulması, yeraltında kalan kültür katmanlarındaki kültür varlıklarının arkeolojik kazılarla yer üstüne çıkarılması, belgelenmesi, yayınlanarak gelecek nesillere aktarılması
- Kentsel Tasarım Projesi
- GAP Bölgesi İlleri'nin Halk Kültürünün Araştırılması ve Yayınlanması
- İnanç Turizmi Projesi
- Tarihsel Ev Tiplerinin Korunması ve Yaşatılması
- Diyarbakır Surlarının Korunması Projesi
- GAP Bölgesi'nin mevcut flora ve fauna kaynaklarının envanterini çıkartmak, mevcut doğal kaynaklardaki (hava, su, toprak) kirlenmenin boyutlarını ve kirleticileri belirlemek ve gerekli tedbirleri önermek
- GAP sulama sistemlerinin işletme-bakımı ve yönetimi kapsamında pilot sulama alanında ön-çevresel etki değerlendirmesi
- GAP Bölgesi'nin günümüzdeki ve yakın gelecekteki iklim durumunun incelenmesi
- Eko kent planlama
- Organize Sanayi Bölgeleri'nde çevresel etki değerlendirmesi
- GAP Bölgesi'nde içme ve kullanma suyu dezenfeksiyonu projesi
- Küçük yerleşmelerde kentsel atık suların yeniden kullanımı
- GAP Bölgesi'nde güneş enerjisinden yararlanma imkanları
- Hasat Şenlikleri

METİN B

ANTİK ZEUGMA YENİ BELKİS SULARA GÖMÜLÜYOR

Üstte Belkıs Köylülerinin evleri ve ağaçları, altta Milattan Önce 300 yılında kurulan Zeugma Antik Kenti'nin üçte biri Birecik Barajı'nın suları altında kaldı. Arkeologlar, kazı alanlarına veda ederken en az orada yaşayan halk kadar üzgündü.

Gaziantep İli Nizip İlçesi'nin 10 km. doğusunda kurulmuş Zeugma, şimdiki adıyla Belkıs köyü, tarih öncesi çağlardan beri kesintisiz olarak yerleşim yeri olmuştur. Bunun nedeni, buranın Fırat Irmağı'nın en kolay geçit verdiği iki noktadan birisi olmasıdır. Zaten "Zeugma" adı da "köprübaşı" veya "geçit yeri" anlamlarını taşımaktadır.

Bugün Belkıs köyü'nde yaşayanlar sebze, pamuk, zeytin, üzüm ve fıstık üreten, kendi deyişleriyle "orta halli" insanlar. Hallerinin pek de kötü olmamasının belli ki bir nedeni de eski eser ticareti. Köyün yaşlıları bile tarihi eserleri kimin bulmaya başladığını, ilk satışların nasıl gerçekleştiğini bilmiyor. Herkes doğduğunda kendini bu tezgâhın içinde buluyor, konuşmalar 'Kendimi bildim bileli' sözleriyle başlıyor. Çalınan eserler ise sallarla Suriye'ye gidiyor. Oradan da ABD'nin Houston kentindeki Menil Collection, Berlin'deki Staatliche Museen, St. Petersburg'daki Hermitage Museum, Londra'daki British Museum' da sergilenen koleksiyonlar gibi bir çok koleksiyonda sergileniyor. İşte bu, tarihi eser kaçakçılığının sınır tanımadığının göstergesi.

Eski eser meraklılarını bu bölgeye çeken, ortaya çıkan antik kentin, fresk, mozaik, para ve heykel bakımından sergilediği zenginlik. Bölgenin Roma İmparatorluğu egemenliğine girmesinden sonra, burada "IV. Lejyon" olarak adlandırılan askeri garnizonun yerleşmesi ile kentin önemi artmış. Antakya'dan Çin'e uzanan ipek yolunun Zeugma'dan geçmesi ve Samsat'tan ırmak yoluyla yapılan ticaretin getirdiği zenginlik, Zeugma'da sanat ve kültürün gelişmesini sağlamış. Yapılan kazılardan tüccarların kente yerleştiği ve Fırat manzaralı teraslara villalarını yapmış oldukları anlaşılıyor. Bu villaların birinde yemek odasının yer döşemesi olan mozaik, resmedilen öyküler, kullanılan teknik, renkler ve üç boyutluluk etkisi bu dönemde Zeugmalıların sanat alanında ve zenginlikte çok yüksek bir düzeye eriştiklerini kanıtıyor. Mozaik'in etrafını labirent şeklindeki bordürler, simetrik olarak işlenen desenler çeviriyor. Rengârenk taşlarla yörede görülen kuşlar, hatta bugünlerde nesli tükenmekte olduğu için koruma altına alınan kelaynak bile işlenmiş. Mozaik'in ortasında iki ayrı tema yer alıyor: Elinde müzik aleti bulunan şarkıcı bir kızla yan yana duran Şarap ve Sarhoşluk Tanrısı Dionysos. Mozaikte, sarhoş tanrının Hindistan'a panterlerin çektiği bir araba üzerinde girişi resmedilmiş. Mozaik'in ikinci bölümünde ise Girit Kralı Minos'un başına gelen felaketlerden biri anlatılıyor.

İskeleüstü olarak adlandırılan tepede, bir arşiv odasında 65.000 adet mühür baskısının ele geçmiş olması, kentte, gelişmiş bir sınır ticareti ve buna bağlı olarak büyük bir gümrük olduğu kanısını güçlendiriyor. Bu sayı, diğer antik kentlerin tamamında bulunan mühür baskılarından daha çok. Papirus, parşömen, para torbaları ve gümrük balyalarını mühürlemede kullanılan bu mühür baskıları, Zeugma'da, hem güçlü bir haberleşme ağının, hem de gelişmiş bir ticaretin varlığını kanıtıyor.

Asında batılı araştırmacılar iki yüzyıla yakın bir süredir Zeugma'nın varlığından haberdardı. 1976 yılında, Alman arkeolog Jörg Wagner, Zeugma Antik kenti harabelerinin, Roma İmparatorluğunun önemli bir sınır kentine ait olduğunu ortaya çıkardı. 1987'de ilk çalışma, 1992'de ise ilk sistemli kazı yapıldı. Zeugma'nın bir kısmının Güneydoğu Anadolu projesinin bir parçası olan Birecik Barajı'nın suları altında kalacağı ise 1993'de kesinlik kazandı. Bu tarihten itibaren Gaziantep Müzesi yetkilileri başta olmak üzere, birçok kazı ekibi harekete geçti. Zeugma'nın önemi ve bir bölümünün GAP kapsamında inşa edilecek Birecik Barajı gölü suları altında kalacağı yıllardır konuyla ilgilenenler tarafından dile getirildi, çağrılar yapıldı, ancak duyan olmadı. Yardım geldiğinde ise Zeugma boğazına kadar suya gömülmüştü. Şimdi, ülkemizin hemen hemen bütün yayın organları ile uluslararası basın kuruluşları, Belkıs Zeugma'dan bahsediyor. Daha önce "Acele edelim, Belkıs'ın etekleri ıslanmaya başlıyor" feryatlarını duymayanlar, bugün neler yapılabileceğini tartışıyorlar.

GAP'ın olduğu bölgede sular altında kalan yalnızca tarih, yalnızca Zeugma değil. GAP kapsamında inşa edilen Birecik Barajı ve Karkamış Barajı, birçok köy ve onlarla beraber yüzlerce ailenin yuvasını da sular altında bırakırken, pek çok insan doğduğu ve büyüdüğu toprakları terk etmek zorunda kalıyor. Yapımı tamamlanan ve kapakları kapatılarak su tutulmaya başlanan Birecik Barajı göl aynasında bulunan tarihi köy tamamen terk edildi. 50 ailenin yaşadığı köyde evlerin ve arazilerin istimlak edilmesinin ardından, kimi aileler başka yerleşim birimlerine göç ettiler; kalanlar göç hazırlığı yapmaya başladılar. Baraj gölü altında kalan yerleşim birimlerini boşaltan vatandaşların çoğunluğu, çevre il ve ilçelerle, yakınları olan köylere yerleştiler. Köy Hizmetleri İl Müdürlüğü ve Nizip Kaymakamlığı tarafından yürütölen çalışmalarla yöreden ayrılmak istemeyenler için göl aynası dışında yeni bir yerleşim birimi kuruldu.

Bugünün Belkıs'lıları yeni bir yaşam biçimine ayak uydurmaya çabalarken, toprak üstüne çıkma şansını yakalamış Antik Zeugma'nın bir bölümü de Fırat'ın sularında boğulmaktan kurtulmak için devlet, özel sektör ve Türkiye dışından gelen destekle, Gaziantep 100. Yıl Atatürk Kültür Parkı'na ve müzelere taşınıyor.

Türkiye'de keşfedilmeyi, sevimyi, korunmayı bekleyen daha ne Zeugmalar var!

1 A ve B metinlerinden alacağınız bilgilerden yola çıkarak GAP'in etki alanındaki bölgelerin

- Güney Dođu Anadolu Projesi'nden önce ne durumda olduğunu
- projenin tüm evrelerinin tamamlanmasından sonra ne durumda olacağını

düşündüğünüzü 200–250 sözcük içinde anlatınız.

[20]

2 Yaz tatilini Belkis köyü ve GAP bölgesinde geçirdiniz. Dönüşünüzde okul radyosunda bu konuda sizinle yapılan röportajda sunucu ile aranızda geçen konuşmanın metnini, 200–250 sözcük kullanarak yazınız. Konuşmanızda A ve B metinlerinden yararlanarak **Zeugma, GAP ve yerel halkın durumuna** değininiz.

[20]

2. Bölüm

- 3 Bir yakınınız ya da yakınlarınızla birlikte tatil yapacağınızı düşünün. Bir turizm firması size aşağıdaki 3 seçeneği sundu. Bu tatili birlikte geçireceğiniz kişiye ya da kişilerden birine, **kısaca tüm bu seçenekleri, sizin hangisini yeğlediğinizi ve nedenlerini** anlatan bir mektup yazınız. Mektubunuzu, aşağıdaki bilgilerden yararlanarak 200–250 sözcük içinde yazınız. [20]

TREKKİNG

Trekking doğayla iç içe, mesafeleri yürüyerek aşacağınız, kişisel herhangi bir beceri gerektirmeyen, kendini dinç hissedene her yaş grubundan insanın katılabileceği bir spor ve klasik tatil türlerinden sıkılan her kesimden insanın giderek daha fazla ilgi gösterdiği bir tatil değerlendirme biçimi.

Türkiye’de trekking turları üç ana güzergahta toplanıyor; Toroslar’da, Kaçkarlar’da ve Kapadokya’da. Bu üç ana güzergah dışında, Akdeniz, Ege ve Marmara’da da trekking turları düzenleniyor.

Her trekking grubu rehberler tarafından yönlendiriliyor. Tur güzergahlarındaki kamp yerleri, konaklanacak bölgenin doğal güzelliği, kamp yapmaya uygunluğu ve suyun yeterliliği göz önüne alınarak seçiliyor. Trekking boyunca, küçük bir sırt çantası içinde öğlen yemekleri ve gün boyunca kullanılacak malzemeler dışındaki her şey, arazi donanımlı araçlar veya yük hayvanları tarafından taşınıyor. İyi hizmet verebilmek ve sakin bir tatil yapabilmek amacıyla tura katılan kişi sayısı genellikle 15 ile sınırlandırılıyor.

KAPLICA TURİZMİ

Bir çok hastalığın tedavisi yanında iyi bir dinlenme ve dinçlik kazanmak için de doğal kaynaklara, sağlık turizmüne ilgi giderek artmaktadır. Dünyada doğal kaynaklara dönmek, doğal besinlerle beslenmek, hastalıkları doğal yöntemlerle iyileştirmek güçlenen bir eğilimdir.

1300 kadar kaplıca ve içme ile memleketimiz kaplıca yönünden oldukça zengindir. Türkiye’nin termal kaynaklarının çoğu denize yakın ve ılıman iklimli yörelerde olduğu için bu tatil türünün uzun bir sezonu var.

Artık bir tatil türü olarak görülen termal turizm çok zengin arkeolojik, doğal, klimatolojik, thalassoterapik (deniz, güneş, kum, iklim vb.) gibi yan unsurlarla birleştirilerek paket programlar halinde tatilcilere sunuluyor. Genellikle büyük otellerde her çeşit sağlık hizmeti veriliyor.

MAVİ YOLCULUK

Ege ve Akdeniz’in en güzel koylarında, yeşille mavinin binlerce tonunun kaynaştığı doğal ortamda yolculuğa ne dersiniz? Üstelik bu yolculuk sevdiklerinizle baş başa olabileceğiniz, günü ve geceyi paylaşabileceğiniz bir teknede ise.

Mavi yolculuk gün batımının en güzelini yaşamaktır. Balığın en lezzetlisini yiyebilmek, ne zamandır okumak istediğiniz kitaba kendinizi kaptırmaktır. Dilerseniz kendinizle kalabilmek, ıssız koylarda dolaşabilmek, kumlara uzanabilmek, kendinizi serin sulara bırakabilmektir.

Mavi yolculuk, sadece yapıldığı zamanla sınırlı bir keyif değildir. Geçirdiğiniz günler anılarınızda hep canlı kalacaktır.

Öyleyse ne duruyorsunuz? Hemen harekete geçip, programları alın ve zamanınızı ayarlayın. Becerebiliyorsanız, 1 haftayı aynı teknede paylaşabileceğiniz dostlarınızı da bir araya getirin. Tekneyi grup olarak kiralayın. Olmuyorsa organize edilmiş Bodrum, Marmaris, Kaş, Kemer ya da Fethiye çıkışlı turlara katılın.

BLANK PAGE